

Haraji Adalbert

Melyik országban a legjobb élni?

Ezt a kérdést legalább egyszer mindnyájan feltettük. Ahol a legjobb a konyha? Ahol a leghosszabb a várható élettartam? Ahol a legjobb az időjárás? Az elmúlt 70 év során a legtöbb kormány egyetlen egy számra koncentrált, hogy ezt megválaszolja. Ez a szám befolyásolja a választásokat, a tőzsdepiacot és a politikát. Azonban nem emiatt jött létre. Néhányan azt állítják, hogy a világon mindenki kényszeresen növelni akarja – örökre. Ez a szám nem más, mint a bruttó hazai termék, azaz a GDP, amit Simon Kuznets amerikai közgazdász talált ki az 1930-as években, hogy egyetlen, könnyen értelmezhető számmal írhasa le egy gazdaság méretét.

A GDP a pénzügyi értéke mindannak, amit egy ország termel és elad a piacon. A mai napig a GDP per fő, ami a teljes GDP elosztva az országban lakók számával, a jólét mértékegysége. A GDP azonban nem árul el semmit közvetlenül a jólétről, mivel nem veszi figyelembe, hogy mit termel egy ország, vagy hogy ki fér hozzá. Egymillió dollárnyi fegyver pontosan annyit tesz hozzá az ország GDP-jéhez, mint egymillió dollár értékű vakcina vagy étel.

Az érték, amit a társadalom például az állami iskolákból vagy tűzoltókból nyer, nem számít a GDP-be, mert ezeket a szolgáltatásokat nem árulják a

piacon. Valamint ha egy országnak sok pénze van, de a nagy része relatíve kevés ember kezében összpontosul, akkor a GDP per fő félrevezető képet ad arról, hogy mennyi pénze van az átlagembernek. Ennek ellenére a magasabb GDP számos országban sokáig a magasabb életszínvonal jele volt. 1945 és 1970 között, mikor a GDP néhány nyugati országban kétszeresére, háromszorosára vagy akár négyszeresére nőtt, a bérek is arányosan nőttek. Az 1980-as évekre ez megváltozott.

Az országok tovább gazdagodtak, viszont a bérek nem nőttek együtt a GDP-vel, sőt néhány esetben csökkentek, és a legtöbb extra juttatást a társadalom nagyon kicsi százaléka kapta. Ennek ellenére az, hogy egy nemzet jólétét egyetlen számmal mérjük, nagyon vonzó volt. 1972-ben Jigme Singye Wangchuch, a közép-ázsiai Bhután királya kitalálta a bruttó nemzeti boldogságot mint a bruttó hazai termék alternatív változatát. A bruttó nemzeti boldogság olyan dolgokat mér, mint az egészség, az oktatás, az erős közösségek és az életszínvonal, olyan kérdések megválaszolásával, mint: „Ön szerint mennyire boldog jelenleg a családja?”, „Meg tudja nevezni a környezetében élő növényeket és állatokat?” és „Milyen volt a tegnapi nap?”.

Az ENSZ emberi fejlettségi indexének mérőszáma szintén figyelembe veszi az egészséget és az oktatást, valamint a fejenkénti jövedelmet, hogy megállapítsa a jólétet. Ugyanakkor az ún. fenntartható fejlődési mutató a jólét mellett a gazdasági növekedés környezeti hatásait is méri, és ezekből ad meg egy számot. Bár egyik országnak sem sikerült kielégíteni az emberek igényeit úgy, hogy csakis fenntartható forrásokat használ fel, egyedül a közép-amerikai Costa Rica áll valamelyest közel hozzá. Az elmúlt pár évtizedben sikerült jelentősen fejleszteni a gazdaságot és emelni az életszínvonalat is, miközben a károsanyag-kibocsátás sem nőtt különösebben. Ezen a téren Kolumbia

és Jordánia is jelentős fejlődést mutatnak. Costa Ricában most már hosszabb a várható élettartam, szemben a világ leggazdagabb országaival.

Összességében minden megközelítésnek, amely egy ország életszínvonalát egyetlen számmal akarja kifejezni, megvannak a határai. A szakértők ma inkább olyan módszert részesítenek előnyben, amely olyan tényezőkre is rávilágít, melyekre egyetlen szám nem képes. Ennek azért is van több értelme, mert minden ember mást részesít előnyben, és a válasz arra, hogy melyik országban a legjobb élni, attól függ, ki kérdezi és kit. Mi lenne, ha te terveznéd meg az országod jóléti mérőszámát? Te mit tartasz fontosnak? Te mit mérnél?